

Interventie in Zwolle wetenschappelijk getoetst

Van testgroep uitkeringsgerechtigden werkt 48 procent na drie maanden

De gemeente Zwolle toetste met conceptontwikkelaar Heijting Weerts Groep en het lokale bedrijfsleven een interventie om uitkeringsgerechtigden aan het werk te helpen. Het bijzondere aan de interventie Voor Arbeid en Kansen (VAK) is dat deze methodisch is uitgevoerd én wetenschappelijk getoetst op effectiviteit. Zowel bijstandsgerechtigden als consulenten werden in groepen opgeleid en gecoacht. Werkgevers gaven rondleidingen en leverden cursusmateriaal. Met succes: na drie maanden had 48 procent werk gevonden. Conceptontwikkelaar Edda Heijting: “Ik ben niet iemand die een idee overhandigt en zegt: succes ermee. Ik wil toetsen of het werkt.”

Er zijn grote veranderingen op komst in de sociale zekerheid. Van mensen wordt meer flexibiliteit en zelfredzaamheid gevraagd. Bijstand wordt een vangnet voor mensen die echt niet kunnen werken. De duur van de ww-uitkering gaat vanaf 2016 stap voor stap omlaag. Ook voor ww'b'ers neemt de verantwoordelijkheid toe om aan het werk te komen. Gemeenten worstelen om de groep ww'b'ers (bijstandsgerechtigden) aan het werk te krijgen.

Edda Heijting, conceptontwikkelaar en interim projectleider van VAK bij de gemeente Zwolle: “Gemeentes moeten anders gaan werken als zij hogere uitstroomcijfers willen realiseren. Met deze pilot hebben wij getoetst of de methode waarin ik geloof werkt: een integrale, groepsgerichte en methodische aanpak.”

De door de Heijting Weerts Groep en de gemeente Zwolle ontwikkelde trial voor de gemeente Zwolle heet Voor Arbeid en Kansen (VAK). De verkregen resultaten - een uitstroom naar werk van 48 procent na 3 maanden - zijn geschikt voor wetenschappelijke publicatie. De supervisor van het traject is Andries de Grip, hoogleraar Economie van de Universiteit Maastricht.

Het heft in eigen hand

De gedachte achter VAK is dat uitkeringsgerechtigden blijvende werknemersvaardigheden opdoen door continu interactie te hebben met elkaar, werkgevers en consulenten. Edda: “We laten hen niet op een groot aantal vacatures solliciteren, maar leren hen verantwoordelijkheid te nemen. In plaats van dat zij kant-en-klare oplossingen krijgen aangereikt - of direct sancties opgelegd - zetten we hen in hun kracht. Ze doen zelfkennis op en kennis van de arbeidsmarkt. Ze leren het heft weer in eigen hand te nemen en vinden op eigen kracht werk.”

“Stel je voor dat je als uitkeringsgerechtigde bij een loket komt en bestookt wordt met een spervuur van vragen over je persoonlijke verleden en arbeidsverleden. Dat doen wij niet. Wij kijken vooruit. Welke vaardigheden zijn nodig om aan het werk te komen? Wat is eigenlijk werknemerschap? Denk aan diepe kennis over de arbeidsmarkt. Die verandert zo snel, veel mensen lopen met verouderde kennis rond.”

Groepsgewijze training voorkomt isolatie

Werkzoekenden worden groepsgewijs getraind. De cliënten volgen een programma van 12 weken, waarin zij samen met 12 cursisten uit dezelfde branche trainingen krijgen. Iedere week gaan zij samen aan de slag met bijvoorbeeld bedrijfsbezoeken, nabesprekingen daarvan, werknemersvaardigheden en digitale vaardigheden.

Edda: “De groepsgewijze aanpak heeft als voordeel dat de cliënten contactueel veel opener worden. In de groepen hielpen deelnemers elkaar: *peergroup support*. Sommige cliënten ondernamen samen activiteiten, zoals bezoek aan arbeidsbeurzen, sportschool en uitzendbureau. Ze kregen een groter venster op hun omgeving. Naarmate de weken vorderden, nam het uitstelgedrag af en het zelfvertrouwen toe.”

Ww'ers en ww'b'ers samen getraind

Een belangrijk verschil tussen ww'ers en ww'b'ers is dat de eerste groep in een recenter verleden werkervaring heeft. Dit is een van de redenen dat de gemeente Zwolle ervoor koos om de twee groepen te mengen. Edda: "Zo kan de hele groep profiteren van hun ervaring op de arbeidsmarkt. De reden dat Zwolle investeerde in de begeleiding van ww'ers is dat de gemeente wil voorkomen dat deze groep in de bijstand komt."

Ook consulenten opleiden en coachen

VAK is een sociale interventie. Niet alleen de werkzoekenden maken een verandering door, ook de consulenten van de gemeente. Tijdens de incompany leergang op post-hbo-niveau maken zij een paradigmashift door in hun handelen.

Edda: "Zij leren om hun hulpverlenersrol los te laten en in plaats daarvan een coachende rol aan te nemen. Dat is voor hen veel prettiger. Zij nemen de problemen van de cliënt niet meer over. Oplossingsgericht en groepsgewijs werken verlost de consulent ook van de twee kwade opties waar hij vaak tussen moet schipperen, namelijk enerzijds de rol van hulpverlener en anderzijds de rol van oplegger van sancties. De cliënten worden onvoorwaardelijk gesteund en gefaciliteerd binnen de afgesproken kaders. Consulenten 'rennen' niet langer voor hen."

De betrokkenheid van werkgevers

In het kader van de interventie investeert de gemeente Zwolle veel in de werkgevers uit de regio, zoals Scania. Hun behoeften worden zeer serieus genomen. Edda: "Zo krijgt het begrip integrale samenwerking betekenis, terwijl het te vaak een 'hoera-begrip' is zonder echte inhoud. Bij VAK opereren de betrokken partijen niet in formele ketens maar schakelen ze continu, in netwerkverband. Consulenten van de gemeente informeren naar de behoeften van werkgevers. Werkgevers leiden deelnemers rond. En Scania, een grote werkgever in de regio, heeft het introductiemateriaal voor nieuwe werknemers ter beschikking gesteld voor deelnemers aan VAK."

Methodisch en tóch op gevoel

VAK is een methodische interventie. Methodisch werken soms een slechte naam omdat het synoniem zou zijn aan protocol en beperking van bewegingsvrijheid. Terwijl methodisch werken draait om het vergelijkbaar handelen in vergelijkbare situaties, op basis van bewezen effectieve methodieken. Daarbij blijft voldoende ruimte over voor individuele handelingsvrijheid.

Edda: "Ik zie zo veel mensen die met goede bedoelingen uitsluitend op intuïtie dingen proberen. Maar het ontbreekt aan een stapsgewijze, controleerbare, afgebakende, door een tijdsduur begrensde interventie waarbinnen intuïtie gestroomlijnd wordt."

De opzet van het onderzoek

Zwolle had in maart 2013 3200 WWB-gerechtigden (mensen in de bijstand). Uit deze groep werd een greep gedaan van 36 ww'b'ers. Daarnaast selecteerde het UWV een groep van 36 mensen met een werkloosheidsuitkering.

De groep van in totaal 72 uitkeringsgerechtigden werd verdeeld in een groep met deelnemers en een controlegroep. Na drie maanden werd de uitstroom naar werk vergeleken van de groep deelnemers en de controlegroep. Het ging om 48 procent respectievelijk 6 procent. Het verschil in uitstroom tussen ww'ers en ww'b'ers was niet significant.

	Deelnemers	Controlegroep
Werk na 3 maanden	48%	6%

Het vervolg

De consultants van de gemeente Zwolle verwachten een grotere uitstroom naar werk. Dit is een naïjfeffect van de cursus, waarvan de drie maanden wat weinig zijn om met alle deelnemers resultaat te behalen.

Edda: "Hoewel uit onderzoek blijkt dat kortdurende interventies beter werken dan langlopende trajecten, is twaalf weken niet voor alle cliënten lang genoeg. We hebben besloten om de cliënten niet meer los te laten en, als het nodig is, hen meer opleidingstijd te gunnen."

Hoopgevende samenwerking

De samenwerkingspartners zijn tevreden. De uitstroom is goed en levert de gemeente Zwolle zeer ruimschoots de gedane investeringen op. Edda: "Erg belangrijk vind ik de toegenomen moed van de cliënten. Zij leerden omgaan met teleurstellingen. Zij hielpen elkaar, droegen cursusmateriaal aan, verheugden zich op bijeenkomsten. Zelfs een notoire 'niet-willer' is uitgestroomd. Natuurlijk was niet iedereen enthousiast, maar de 89 procent cursisten die matig tot zeer tevreden zijn, bevestigen ons goede gevoel."

"Wat ook hoopgevend is, is de geleverde inspanning van alle partijen. Het was een echt geval van co-creatie. We hadden dit nooit kunnen realiseren zonder de medewerking van de Gemeente Zwolle. Het bewijst dat je als gemeentelijke overheid tot een strategisch partnership met bedrijven kan komen. De rol die de meewerkende bedrijven hebben gespeeld, was daarin van cruciaal belang."